

І.В. Гребенюк

Заклад вищої освіти «Університет Короля Данила», Україна

РОЛЬ МІСЬКОЇ СКУЛЬПТУРИ У ФОРМУВАННІ ЗНАЧЕННЯ ІДЕНТИЧНОСТІ В СУЧАСНОМУ МІСТОБУДУВАННІ

Для того, щоб дослідити роль міської скульптури у формуванні почуття ідентичності в сучасному урбанізмі, видається необхідним вивчити її історію та передумови та причини їх появи в місті. Розташування – це місце, де взаємодіють функція та значення простору. Таким чином, форма, функція, місце встановлення та конотація міської скульптури можуть мати центральну роль для формування та узгодження існуючої семантичної ідентичності містобудування міста.

Ключові слова: міська скульптура, ідентичність, значення, урбанізм.

Постановка проблеми

Однією з найважливіших функцій міської скульптури є створення певного відчуття місця, викликання певного духу в просторі або підсилення відчуття простору. Місце – це частина простору, яка зайнята кимось або чимось і має цінне значення. За умови існування гармонії між статуєю та навколишнім середовищем і підвищення візуальної цілісності середовища, громадяни відчують задоволення та більший комфорт і відчуття місця буде посилено. Ідентичність є ще одним важливим фактором у сучасних дослідженнях міста. Ідентичність включає певний діапазон. Діапазон, який окрема особа, використовуючи його, може розпізнати або відрізнити місце від інших місць, щоб знайти унікальну особистість або принаймні конкретну особистість для себе. Отже, можна сказати, що статуї, які користуються творчим і художнім дизайном, можуть створити ідентичність, але для досягнення принципів ідентичності, питання ідентичності та значення повинні бути досліджені більше.

Нова просторова концепція в мистецтві ХХ століття стала адекватною відповіддю тим змінам, які відбуваються в сучасній (зокрема художній) культурі. Художня культура ХХІ століття являє собою складну і різнопланову систему, що включає багатообразні художні напрями, течії, школи, об'єднання і форми художньої творчості. Однією з особливостей художньої культури ХХІ століття, що зумовила її своєрідність, стала динаміка співвідношення новаційного і традиційного. Відносно традиції в художній культурі ХХІ століття прийнято виділяти декілька складових. По-перше, консерватизм (традиціоналізм), що продовжує і догматизує практично без яких-небудь істотних змін традиції мистецтва минулого. По-друге, авангард –

експериментальний рух в мистецтві ХХІ століття, основними ознаками якого виступає відмова від традицій, переосмислення основних категорій художньої творчості і установка на експериментальну творчість. По-третє, модернізм, як суб'єктивно орієнтована художньо-естетична система ХХІ століття, академізувавши принципові художні пошуки і придбання авангарду. По-четверте, постмодернізм, як характеристику художньої культури останньої третини ХХ століття. Постмодернізм заснований на відмові від якої-небудь тотальної схеми в мистецтві, уявлення про історію мистецтва як про єдине текстове поле; направлений на стирання меж між історичними епохами і національними школами, формування уявлення про єдиний час і простір художньої культури. Художня практика постмодерна заснована на вільному використанні різних історичних стилів, принципів «цитування», іронії, гри, застосуванні сучасних технологій.

Вказані вище особливості художньої творчості ХХ-ХХІ сторіччя повною мірою знайшли своє втілення в мистецтві скульптури.

Деяким виключенням є перше десятиліття ХХ століття – часу авангарду, найзначнішого феномена українського мистецтва цього століття в контексті світової художньої культури. Мистецтво українського авангарду значно вплинуло на розвиток пластичного мислення початку ХХІ століття, породивши відповідну критику і наукові дослідження.

Аналіз останніх досліджень та публікацій

Наукове осмислення робиться в роботах вчених різних областей гуманітарного та архітектурно-мистецького знання. Осмисленню різних аспектів природи і суті художнього простору як категорії буття і пізнання присвячені роботи Мартіна

Гайдеггера [1], Рудольфа Арнгейма [2] і інших. Найбільший внесок в розуміння феномена художнього простору вніс Мартін Гайдеггер, який услід за Арістотелем розглядає простір в нерозривному зв'язку з місцем, займаним скульптурним об'ємом [3].

У розробку теоретичних основ «нової просторової концепції» в скульптурі ХХ століття великий внесок внесли ідеї Альберта Ейнштейна які лягли в основу принципів «симультанності» в мистецтві кубізму і футуризму[4]. Деякі положення теософських доктрин стали основою для супрематизму Казимира Малевича. «Пластична математика» голландського філософа Раяна Шенмакерса і його вчення про вищу рівновагу вертикалей і горизонталей вплинули на концепцію неопластицизму групи «Де Стейл» на чолі з Пітом Мондріаном [5].

Окрему групу досліджень представляють праці, присвячені психології сприйняття художньої форми. Для даного дослідження однією з ключових проблем є проблема співвідношення між «правдою дійсності» і «правдою мистецтва», теоретично сформульованою ще А. Гільдебрандом який сформулював відмінність між ними у вигляді пари понять – «форма буття» і «форма дії». Тим самим він, не підозрюючи про наслідки свого розділення, зумовив відособлення (на рівні теоретичного аналізу) твору як такого і його уявлення (сприйняття) [6]. Гільдебранд розумів сприйняття як важливу складову предмету скульптури. Услід за Гільдебрандом дослідження проблеми візуального сприйняття мистецтва, у тому числі і мистецтва скульптури, продовжив Р. Арнхейм [2].

Мета статті

Метою публікації являється вивчення ролі скульптури у сенсі ідентичності в міському плануванні, та в обґрунтуванні теоретичних основ формування скульптури в громадських просторах міст як окремого об'єкту містобудівного планування.

Виклад основного матеріалу дослідження

Ідентичність є одним із найбільш суперечливих питань, і кожен має своєрідне занепокоєння щодо ідентичності, але більшість дискусій замість того, щоб усвідомити проблему та знайти прийнятний спосіб її вирішення, просто відображають це занепокоєння. Хоча ці роздуми, у свою чергу, важливі, але якщо вони не призведуть до практичних рішень для вирішення проблеми, на практиці вони не матимуть жодного результату, окрім викликання занепокоєння та заперечення впевненості між ними. Фактично, ідентичність є відповіддю на питання, що і хто. Виникнення кризи ідентичності може бути фактором, що повертає до спроб автентифікації. Результатом

підтвердження ідентичності та автентифікації є духовна ідентичність виміряного простору з точки зору людини та спільноти, а її необхідність є ситуацією, яка може забезпечити духовну ідентичність простору. З визнанням цієї умови можна спрямувати простір, на який впливає криза ідентичності, до бажаної автентифікації та під час змін зберегти простір, повний ідентичності, від кризи ідентичності. З іншого боку, слід враховувати, що ідентичність отримує свою чинність через розпізнавання буття. Отже, найважливішою умовою духовної ідентичності є впізнаване буття. Між тим, розпізнаними є простір, діагностичні критерії, ментальний образ і близькість простору до очікувань [7].

Скрізь, де обговорюється повний ідентичності простір, фактично предметом є місце. Місце – це частина простору, яка зайнята кимось або чимось і має значення. Іншими словами, місце – це місце, де взаємодіють функція та значення простору. Першим наслідком кризи ідентичності є те, що людина виявляється безрідною. Причину цієї вкоріненості можна шукати в спотвореному відчутті місця. Отже, ідентичність місця є складеною, і людина більше не усвідомлює себе як приналежного до певної місцевості, а отже відчуває безкорінність. Спотворення локальної ідентичності можуть призвести до відсутності ідентичності для людини, а безкорінність спричиняє відокремлення від місця. Природно, національна ідентичність, коли її переважають бачення, ідеї, філософія чи політична доцільність, не є постійною і розвивається внаслідок зміни часу [8].

Мистецтво, як основне визначення природи публічного простору, робить громадян, які не мають жодних знань про своє оточення та його швидкі зміни, усвідомленими з усією своєю силою та шляхом мобілізації загальних емоційних реакцій, показує місто як культурне надбання. Таким чином громадський простір стає територією для дослідження ідентичності та зменшення тиску сучасного життя в тіні історичних пам'яток [7]. Архітектори можуть наголошувати на керуванні та спрямуванні змін до значущого середовища, людей та їхнього середовища та/або обох. Дизайнери не повинні ігнорувати надзвичайно ефективне навчання людей для кращого розуміння та використання характеристик свого середовища. Успішний міський дизайн вимагає задоволення цінностей людської поведінки. Насправді, ландшафтний дизайнер повинен знати, що люди знають, що люди святкують, що люди пам'ятають і що вони згадують, що стосується символічних, культурних, історичних та смислових аспектів міських просторів [9]. Іноді міська скульптура може діяти як символи. Символи зазвичай переважають навколишню територію з їх ефектним розміром і

формою. Таким чином, вони можуть бути використані як основа для орієнтації всіх аспектів. Специфічні характеристики вивіски, це унікальність, яка є ексклюзивною та запам'ятовується у свідомості відвідувачів. Якщо символи мають очевидну форму та конфліктують зі своїм полем або своєю позицією, це легко розпізнати. У зв'язку з цим слід зазначити, що знаки і символи досить випадкові. Фізичні прояви не є брендом чи маркою, а лише потенційними інструментами для передачі значення. Фізичний аспект, будь-яка форма, яка приймається лише тоді, коли перетворюється на символи чи знаки, яким деякі люди надають значення.

Міська скульптура є одним із важливих фізичних факторів, які міські дизайнери можуть використовувати для сприяння людським і соціальним проявам. Ці статуї можна аналізувати з кількох точок зору та в контексті. Гол – це перше очко. Це означає, що метою проектування та впровадження міської скульптури є реалізація однієї з людських цінностей. Спогади та спогади, або знак традиції, культури та віра у важливіші для людини чи орієнтації на сучасне мистецтво. Суспільне сприйняття слід враховувати або узагальнення мистецтва та модернізацію. Таким є перший у світі пам'ятник «пластунам». Його відкрили в 2012 році до 100-річчя Пласту. Трохи менше половини його вартості (50 тисяч гривень) збирали самі пластуни — не тільки в Україні, але й за кордоном, частину виділили з міського бюджету. Це свідчить про ідентичність і традицію, що повинні представляти свої цінності у формі традиції чи сучасності (рис. 1).

Рис. 1. Пам'ятник пластунам
м. Івано-Франківськ

Відповідне розташування - це перше, що слід враховувати при застосуванні статуй у місті. Скульптура в потрібному місці може бути використана як елемент для створення прекрасного або особливого значення для громадян. Іншими особливостями міської скульптури є сумісність із навколишнім середовищем і близькість до культурної атмосфери, врахування принципів і

основ образотворчого мистецтва, розуміння взаємозв'язку між простором і об'ємом і його тісного зв'язку з місцем і розташуванням інсталяції, підкреслення національних і культурних особливостей і звернення уваги на естетику скульптора, цінування мистецтва та підтримку митців міською владою та використання мистецтва місцевих скульпторів будь-якого регіону – це інші вимоги, на яких слід звернути увагу.

Роль міської скульптури у формуванні значення ідентичності в сучасному міському плануванні і його тісний зв'язок із місцем і розташуванням інсталяції, наголос на національних і культурних особливостях і приділення уваги естетиці скульптора, цінування мистецтва. Кожен архітектурний об'єкт чи група об'єктів у межах цього простору, не зважаючи на автономність, є взаємозалежними. Прийнято вважати, що ключовим у процесі організації простору є комунікаційні зв'язки та функціональна спрямованість об'єктів [10]. Таким є пам'ятний знак страченим українським націоналістам який відкрили на Покрову 14 жовтня 2003 року. Таким чином вшанували пам'ять про українців, розстріляних німецькими окупантами під час постановки оперети Я. Барнича «Шаріка» у Станіславівському театрі імені І. Франка 1943 року (рис. 2).

Рис. 2. Пам'ятний знак страченим українським націоналістам у центральній частині міста Івано-Франківська

Скульптура поверх живопису (яка, як правило, обмежується внутрішньою мовою) є мистецтвом мас. Міська скульптура — це тривимірний об'єм із художньою формою та вираженням, який можна побачити в багатьох різних аспектах. Основна функція скульптур – депортація, ідентифікація або передача повідомлення відвідувачеві. Міська скульптура має різних відвідувачів, так, що неписьменні люди дивляться на ці обсяги. Таким чином, грамотність є важливим фактором у передачі та сприйнятті значення в міських скульптурах. Міська скульптура – це спільна робота скульпторів, художників, ландшафтних дизайнерів і архітекторів, яка виконується за підтримки та керівництва

міських структур. Метою цієї співпраці, окрім функціональних міркувань, є створення найбільшої візуальної насолоди для спостерігачів. Фактично, мистецтво скульптури, тією мірою, якою вона дає базове визначення природи публічного простору, з усією силою спонукає його до свідомості громадян, які не мають жодного усвідомлення свого середовища та його швидких змін, і шляхом загальної мобілізації встановлює емоційні реакції міста як спільне надбання. Таким чином, громадський простір відкривається як сфера для виявлення ідентичності, і в тіні деяких історичних пам'яток він може зменшити тиск сучасного життя або по-новому показати деякі аспекти сучасності історичних і культурних пам'яток. Одним з оригінальних пам'ятників – пам'ятник присвячений українському художнику Опанасу Заливасі, який встановили в середмісті Івано-Франківська – на «сторметрівці». Бронзовий пам'ятник зображає живописця в процесі роботи з мольбертом в руці, який нібито присів на одну з лавок і щось розмальовує (рис. 3).

Рис. 3. Пам'ятник Опанасу Заливасі м. Івано-Франківськ

Франківці та гості міста часто фотографуються поряд з Опанасом Заливахою. І справді, тут можна зробити досить оригінальні знімки. Якби ця статуя була виконана на зразок воскових фігур, то складалося б враження, нібито це реальний художник, адже пам'ятник своїми розмірами не перевищує середній людський зріст.

Висновок та перспективи подальших досліджень

Міський ландшафт – це мистецтво надання візуальної інтеграції та структури будівлям, вулицям і просторам, які утворюють міське середовище як поєднання штучних і природних просторів, і ця композиція, як правило, намагається вселити певне відчуття сенсу та ідентичності. Щоб досягти цієї мети, можна використовувати різноманітні прийоми та методи, серед яких одними

з найважливіших є методи та інструменти міської скульптури, де однакові міські статуї, залежно від контексту, потреби, місця та планування дизайну, можуть відігравати певну роль у представленні його значення по-різному. Ця роль може виконуватися у формі традиції, сучасності та реалізму, абстрактної, концептуальної або досить простої форми та форми що відіграватиме свою роль у встановленні чи зміні ідентичності, культури та значення. Результати показують, що міська скульптура має значний візуальний і смисловий вплив, щоб викликати значення та ідентичність суспільства та міста, і, застосовуючи чітко сплановане проектування та впровадження, можна продемонструвати повагу до цінностей людини та суспільства в місті через міську скульптуру.

Література

1. Енциклопедія постмодернізму / за ред. Чарлза Е. Вінквіста, Віктора Е. Тейлора : пер. з англ. В.Шовкун. – К.: Видавництво «Основи», 2003. – с.79.
2. Арнхейм Р. Предисловие // В параболах солнечного света. Заметки об искусстве, психологии и прочем : пер. и предисл. В. П. Шестакова. – СПб. : Алетейя, 2012. – С. 6-10.
3. Справа Мартина Гайдегера. // Філософська думка, – № 1, 2020. – С. 5-92.
4. Эйнштейн А., Инфельд Л. Эволюция физики. Развитие идей от первоначальных понятий до теории относительности и квантов. – М. : Наука, 1965. – 328 с.
5. Мондриан Піт // Українська радянська енциклопедія : у 12 т. / гол. ред. М. П. Бажан ; редкол.: О. К. Антонов та ін. – 2-ге вид. – К. : Головна редакція УРЕ, 1982. – Т. 7 : Мікроклін – Олеум. – 526 с.
6. Дітріх фон Гільдебранд. Етика : пер. з англ. Ольги Городиської. – Львів: УКУ, 2002. – 445 с.
7. Косьмій М. М. Нематеріальне в архітектурі та просторі міст. / М. М. Косьмій. – Івано-Франківськ: Видавець Кушнір Г. М., 2022. – 364 с.
8. Весна А. В. Глобальні архітектурні концепції як фактор формування громадської свідомості / А. В.Весна // Сучасні проблеми архітектури та містобудування: Наук.-техн. збірник / Від-нов. ред. М.М. Дьомін. – К., КНУБА, 2017. Вип. 48.– С. 3-11.
9. Кравченко О. В. Екологізація порушеного міського простору засобами архітектурно-ландшафтної організації. Інноваційні технології в архітектурі і дизайні / О. В. Кравченко // Колективна монографія. – Х., ХНУБА, 2017. – С. 30-36.
10. Косьмій М. М. Семіотичний характер просторової структури сучасного міста. Комунальне господарство міст / М. М. Косьмій // Науково-технічний збірник. Серія : «Технічні науки та архітектура». Харків. Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова, 2020. Т. 6. Вип. 159. – С. 85–90.

References

1. Encyclopedia of postmodernism (2003). Edited by Charles E. Winquist, Victor E. Taylor: trans. from English V. Shovkun. - K.: Osnovy Publishing House. - p. 79.
2. Arnheim R. (2012). Foreword. In parables of the solar system. Notes on art, psychology and more: trans. and the preamble V. P. Shestakova. - St. Petersburg : Aleteia. – P. 6-10.

3. The case of Martin Heidegger (2020). *Philosophical thought*, No. 1. - P. 5-92.
4. Einstein A., Infeld L. (1965). Evolution of physics. The development of ideas from the initial concepts to the theory of relativity and quanta. - Moscow: Nauka. - 328 p.
5. Mondrian Piet (1982). Ukrainian Soviet encyclopedia: in 12 volumes / chap. ed. M. P. Bazhan; editor: O. K. Antonov and others. - 2nd edition. - K.: Main editorial office of URE. - Vol. 7: Mikroklin - Oleum. - 526 p.
6. Dietrich von Hildebrand (2002). Ethics: trans. from English Olga Horodyska. - Lviv: UKU. - 445 p.
7. Kosmii M.M. (2022). Intangible in architecture and urban space. Ivano-Frankivsk: G.M. Kushnir Publisher. – 364 p.
8. Vesna A. V. (2017). Global architectural concepts as a factor in the formation of public consciousness. *Modern problems of architecture and urban planning: Scientific and technical. collection* / From the author ed. M.M. Demin - K., KNUBA. Issue 48.– P. 3-11.
9. Kravchenko O.V. (2017). Greening of disturbed urban space by means of architectural and landscape organization. Innovative technologies in architecture and design. Collective monograph. – Kh: KNUBA. – P. 30-36.
10. Kosmii M. M. (2020). Semiotic character of the spatial structure of the modern city. *Municipal economy of cities. Scientific and technical collection. Series: "Technical sciences and architecture"*. Kharkiv. O. M. Beketov. Kharkiv National University of Urban Economy. Volume 6. Issue 159. – P. 85–90.

Рецензент: доктор архітектури, доцент, М.М. Космій, Заклад вищої освіти «Університет Короля Данила», Україна.

Автор: ГРЕБЕНІЮК Іван Васильович
 старший викладач кафедри дизайну
 Заклад вищої освіти «Університет Короля Данила»
 E-mail - i.grebenuk80@gmail.com
 ID ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1562-9464>

THE ROLE OF URBAN SCULPTURE IN FORMING THE MEANING OF IDENTITY IN MODERN URBAN PLANNING

I. Grebeniuk

Higher Educational Institution «King Danylo University», Ukraine

In order to investigate the role of urban sculpture in the formation of a sense of identity in modern urbanism, it seems necessary to study its history and prerequisites and the reasons for their appearance in the city. The emergence of an identity crisis can be a contributing factor to authentication attempts. Location is an aspect of space that is occupied by something or someone and has meaning and significance. In other words, location is where function and meaning of space interact. Thus, the form, function, location and connotation of urban sculpture can play a central role in shaping and coordinating the existing semantic identity of a city's urban planning.

One of the most important functions of urban sculpture is to create a certain sense of place, evoke a certain spirit in space or enhance the sense of space. A place is a part of space that is occupied by someone or something and has a valuable meaning. Provided that there is harmony between the statue and the environment and the enhancement of the visual integrity of the environment, citizens will experience satisfaction and greater comfort and the sense of place will be enhanced. Identity is another important factor in contemporary urban studies. Identity includes a certain range. The range that an individual, using it, can recognize or distinguish a place from other places in order to find a unique personality or at least a specific personality for himself. Therefore, it can be said that the statues that use creative and artistic design can create an identity, but to achieve the principles of identity, the issues of identity and meaning should be explored more.

The result of identity confirmation and authentication is the spiritual identity of the measured space from the point of view of the person and the community, and its necessity is a situation that can ensure the spiritual identity of the space. With the recognition of this condition, it is possible to direct the space affected by the identity crisis towards the desired authentication and, during the change, to preserve the identity-filled space from the identity crisis. On the other hand, it should be taken into account that identity receives its validity through the recognition of being. Therefore, the most important condition of spiritual identity is recognizable being.

Keywords: urban sculpture, identity, meaning, urbanism.